

Uchwała Nr XLVII/326/2013
Rady Powiatu w Jaśle
z dnia 28 listopada 2013 r.

w sprawie przyjęcia do realizacji „Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na rok 2014”.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. 2013 poz. 595 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) Rada Powiatu w Jaśle uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na rok 2014” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Jaśle.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Bogusław Kręcisz

**Powiatowy program
oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych
wobec osób stosujących przemoc
w rodzinie na rok 2014**

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Jasle**

Jasło, 2013 rok

Wprowadzenie

Zjawisko przemocy w rodzinie według Ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działania naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga systemowego podejścia do problemu, kompleksowych, zintegrowanych oraz interdyscyplinarnych działań, których celem jest zahamowanie zjawiska przemocy w rodzinie – poprzez oddziaływanie profilaktyczne zapobiegające występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie, udzielanie specjalistycznej pomocy osobom dotkniętym przemocą, a także prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie z założeniami *Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie* jedną z form pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie są oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, których opracowanie i realizacja, według ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, należy do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację zadania zapewnia budżet państwa.

Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie powinny stanowić pomocniczą rolę i być częścią integralnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na który składają się także różne formy interwencji prawno-administracyjnych podejmowanych wobec sprawców.

I. Założenia ogólne programu

Niniejszy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie opracowany został na podstawie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które stanowią załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Aktualny stan wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie pozwala formułować treści merytoryczne oparte na przekonaniach i sądach dotyczących przemocy domowej oraz na sposobach jej powstrzymywania, tj.:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana poprzez stereotypowe myślenie, czyli przez postawy i poglądy wielu ludzi często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążeniem do kontrolowania drugiej osoby,
- przemocy nie można usprawiedliwiać w żadnym przypadku i nigdy nie należy się na nią godzić,
- przemoc ma uwarunkowania kulturowe i obyczajowe, które oparte są na funkcjonujących w społeczeństwie stereotypach na temat ról kobiety i mężczyzny, orientacji seksualnej, rasy,
- można nabyć umiejętności porozumiewania się bez przemocy,
- wybór stosowania przemocy jest decyzją sprawcy, za którą ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

W związku z powyższym, program korekcyjno-edukacyjny zawiera działania psychologiczne, edukacyjne i socjalizacyjne, ukierunkowane na taką zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przemocy przez te osoby oraz zwiększy ich zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i do konstruktywnego współżycia w rodzinie. Uczestnicy programu będą zatem edukowani na temat dynamiki przemocy, jej uwarunkowań społeczno-kulturowych, będą mogli skonfrontować własne przekonania, poglądy i postawy wobec przemocy. Będą mieli możliwość zdobycia wiedzy na temat krzywd, które wyrządzają osobom najbliższym,

stosując przemoc, a także na temat wpływu zachowań przemocowych na relacje z osobami najbliższymi. Ważnym aspektem pracy z uczestnikami programu korekcyjno-edukacyjnego jest ich przygotowanie do wzięcia odpowiedzialności moralnej oraz psychologicznej za swoje czyny, jak również do rozpoczęcia pozytywnych zmian w relacjach interpersonalnych. Podczas oddziaływań prowadzonych w ramach programu jego uczestnicy będą mieli okazję do wnikliwego rozpoznawania osobistego systemu przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które mogą inicjować zachowania przemocowe i ich eskalację. Oddziaływania będą ukierunkowane na promowanie alternatywnych wartości i postaw, które pozwolą na konstruktywne wyrażanie emocji w sposób nieprzemocowy i akceptowany społecznie. Uczestnicy programu będą mieli możliwość autentycznego zaangażowania się w proces zmian zachowań i postaw, czyli zmian na poziomie behawioralno-poznawczym, poprzez ćwiczenie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania oraz rozwiązywania sytuacji konfliktowych.

Należy zaznaczyć, że niniejszy program będzie realizowany zgodnie z następującymi zasadami:

- podstawowym priorytetem jest bezpieczeństwo osób doznających przemocy domowej,
- realizatorzy programu będą promować wysokie standardy etyczne i pragmatyczne oparte na aktualnej wiedzy i badaniach,
- realizatorzy programu będą wykazywali dbałość i starania, by program przyczyniał się do faktycznych zmian postaw i zachowań, zwiększał świadomość poczucia odpowiedzialności za własne czyny,
- uczestnicy programu będą traktowani w sposób nienaruszający ich godności,
- promowana będzie współpraca i komunikacja między programami dla osób stosujących przemoc a placówkami i instytucjami zajmującymi się pomaganiem osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Realizując program, należy mieć na uwadze, że nie jest to forma osobistej psychoterapii sprawcy, lecz są to oddziaływania korygujące niepożądane oraz szkodliwe zachowanie i postawy.

II. Cele programu

Podstawowym celem programu jest pomoc osobom stosującym przemoc w rodzinie w zaprzestaniu jej stosowania oraz ukształtowanie świadomej i odpowiedzialnej postawy życiowej w ramach pełnionych ról.

Cele szczegółowe:

- powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,
- rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- kształtowanie umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie,
- zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Osiągnięcie wymienionych powyżej celów będzie możliwe dzięki oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym prowadzonym na poziomie poznawczym, emocjonalnych oraz zachowań, tj.:

- na poziomie poznawczym – wprowadzanie zmian przekonań związanych z kształtowaniem się tożsamości i ich wpływu na zachowanie (w tym: rola kobiety i mężczyzny we współczesnym świecie i rodzinie);
- na poziomie emocjonalnym – pomoc w odzyskiwaniu kontroli i radzeniu sobie z emocjami;
- na poziomie zachowań – uczenie komunikacji i wywierania wpływu w kontaktach interpersonalnych bez stosowania przemocy.

III. Realizacja programu

Program korekcyjno-edukacyjny będzie realizowany w grupie liczącej od 10 – 15 osób, w systemie zamkniętym, o stałej liczbie uczestników (oznacza to, że nie przewiduje się możliwości dołączania nowych osób w trakcie realizacji cyklu zajęć). Program będzie realizowany w 2014 roku i będzie obejmował 62 godziny zajęć w formie spotkań indywidualnych i grupowych.

Etap I 2 spotkania jednogodzinne - indywidualne konsultacje dla każdego uczestnika (wstępna diagnoza sytuacji życiowej, specyfiki przemocy oraz potrzeb klienta)

Etap II – 12 spotkań grupowych po 4 godziny (w tym 1 godzina edukacji, 3 godziny zajęć warsztatowych).

Etap III – 3 spotkania po 4 godziny warsztaty umiejętności psychospołecznych oraz podsumowanie efektów pracy.

Podczas I etapu nastąpi rozpoznanie indywidualnej sytuacji potencjalnego uczestnika programu. Rozpoznanie będzie obejmowało w szczególności następujące zagadnienia:

- rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- określenie, czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- uzyskanie informacji na temat najgroźniejszych i typowych form oraz okoliczności przemocowych zachowań,
- zapoznanie z aktualną sytuacją rodzinną i zawodową,
- poznanie i wgląd w cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej,
- ewentualne konsultacje z lekarzem psychiatrą w celu zdiagnozowania zaburzeń psychicznych wykluczających możliwość uczestnictwa w programie.

Przyjęcie do programu będzie potwierdzone zawarciem kontraktu na aktywny udział w sesjach grupowych. Kontrakt zawiera:

- formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,

- wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie,
- zobowiązanie do powstrzymania się od spożywania alkoholu i zażywania substancji psychoaktywnych,
- informacje o monitorowaniu sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika programu.

Podczas spotkania diagnozującego osoby, u których rozpoznano uzależnienie od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających i psychotropowych, są informowane, że w pierwszej kolejności powinny uczestniczyć w terapii uzależnienia.

II etap programu to bloki tematyczne, które składają się z części edukacyjnej oraz warsztatowej.

Przekazywane treści edukacyjne dają uczestnikom programu możliwość przeformułowania własnych przekonań i postaw, które mają wpływ na stosowanie i usprawiedliwianie przemocy. Wiedza ta jest niezwykle istotna i niezbędna do rozpoczęcia pozytywnych zmian osobistych.

Oddziaływania edukacyjne będą się skupiać na następujących zagadnieniach:

- przemoc w rodzinie (m.in. rodzaje i formy, źródła, mechanizmy, mity i stereotypy podtrzymujące przemoc, role kobiece i męskie, role rodziców i dzieci),
- perspektywa prawna (konsekwencje stosowania przemocy),
- problem władzy i kontroli w relacjach interpersonalnych (m. in. cele stosowania przemocy, potrzeby sprawców związane z władzą i kontrolą, odpowiedzialność za przemoc),
- opracowanie tzw. planu bezpieczeństwa (planowanie i rozwijanie samokontroli poprzez poznanie mechanizmów zachowań agresywnych i przemocowych, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych oraz powstrzymywanie zachowań agresywnych),
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania zachowań ryzykowanych prowadzących do uzależnienia od środków psychoaktywnych oraz zależności występujących między zażywaniem środków psychoaktywnych a stosowaniem przemocy,
- kształtowanie umiejętności rozpoznawania emocji, konstruktywnego ich wyrażania, konstruktywnego wyrażania złości i gniewu, aktywnego i empatycznego słuchania,

- kształtowanie umiejętności rozwiązywania konfliktów poprzez negocjacje, kompromisy,
- promowanie pozytywnych standardów i wartości (m.in. przejmowanie odpowiedzialności za związek, rodzinę, dostrzeganie praw drugiego człowieka),
- wpływ stosowania przemocy w rodzinie na rozwój psychiczny i zachowanie dzieci (m.in. uświadamianie i edukacja rodziców/opiekunów na temat praw i obowiązków rodzicielskich, właściwych metod i form wychowawczych, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, konsekwencji i dyscypliny w wychowaniu jako alternatywy stosowania przemocy),
- problematyka tolerancji i szacunku do osób starszych, niepełnosprawnych, chorych psychicznie, przewlekle chorych (m.in. nauka pozytywnych zachowań oraz radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, trudnych w kontakcie z w/w osobami).

Podczas zajęć grupowych pierwsza ich część spełnia funkcję edukacyjną, a kolejna poświęcona jest praktycznym ćwiczeniom dostarczającym uczestnikom możliwości aktywnego udziału w zajęciach oraz poznania alternatywy dla zachowań przemocowych. Ta forma oddziaływań daje uczestnikom programu możliwość ćwiczenia nowych pozaprzemocowych form myślenia i reagowania, służy kształtowaniu umiejętności skutecznej kontroli emocji, zachowań, a także sprzyja odpowiedzialnemu podejmowaniu decyzji w sytuacjach konfliktowych i utrzymaniu relacji interpersonalnych bez przemocy.

Etap III to trening umiejętności psychospołecznych i porozumienia bez przemocy, czyli nauka nowych umiejętności prawidłowej komunikacji, sposobów konstruktywnego rozwiązywania sporów i konfliktów, aktywnego słuchania, itp.

W celu dostosowania oddziaływań do potrzeb i możliwości grupy zakłada się możliwość modyfikowania programu.

IV. Dokumentowanie realizacji programu

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne prowadzone w ramach programu będą dokumentowane w formie:

- list obecności,
- dziennika spotkań/zajęć.

V. Rekrutacja uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego

Warunkiem przyjęcia osoby do programu powinno być uznanie przez nią faktu stosowania przemocy w rodzinie.

Wstępna rekrutacja uczestników programu będzie prowadzona przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle poprzez:

- pisemne zapraszanie do udziału w programie,
- kontakt telefoniczny,
- kontakt osobisty,
- przekazanie pisemnej informacji o prowadzeniu programu do instytucji w powiecie jasielskim działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uczestnikami programu mogą być osoby:

- skierowane przez sąd,
- skierowane przez policję, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pomocy społecznej, zespoły interdyscyplinarne, itd.,
- dobrowolnie zgłaszające się w wyniku osobistej decyzji.

Do programu nie mogą zostać zakwalifikowane osoby:

- z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej (udział takich osób w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno-korekcyjnych),
- stosujące przemoc, wobec których rozpoznawane jest uzależnienie od alkoholu, i które powinny w pierwszej kolejności być kierowane na terapię uzależnienia.

W przypadku osób, których uczestnictwo w programie wiąże się z decyzją sądu, policji lub prokuratury, stosuje się powiadamianie tych organów w następujących kwestiach:

- przystąpieniu do programu,
- każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- zakończeniu uczestnictwa w programie.

Fakt dobrowolnego uczestnictwa w programie oraz uzyskane informacje od uczestników programu dotyczące ich życia osobistego są objęte zasadą poufności, z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnianie czynów zabronionych przez prawo. O uczestnictwie w programie można informować wyłącznie instytucje i organizacje lub rodziny, które skierowały daną osobę do udziału w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych.

Przeprowadzenie oceny pod względem spełniania wymagań przez potencjalnych uczestników programu należy do osób realizujących zajęcia w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego.

VI. Realizator programu

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie będzie Powiat Jasielski poprzez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle. W ramach realizacji programu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle zatrudni na umowę zlecenie osoby do prowadzenia zajęć, które posiadają kwalifikacje określone w § 9 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne, tj.:

- ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
- posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami ukierunkowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów będzie prowadziło Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle.

VII. Monitoring i ewaluacja

Przebieg i efekty oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych prowadzonych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie będą monitorowane w następujący sposób:

- poprzez dwukrotny kontakt z uczestnikami programu oraz ich bliskimi w trakcie realizacji programu,
- raz na 6 miesięcy – kontakt z uczestnikami oraz ich bliskimi do 3 lat od dnia zakończenia programu.

System monitorowania będzie obejmował:

- realizację zaplanowanych założeń, działań i rezultatów programu,
- zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie i po jego realizacji.

Działania monitorujące będą prowadzone przez pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle i posłużą doskonaleniu i upowszechnianiu dalszych metod oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.

W ramach ewaluacji uczestnicy programu wypełnią ankiety na temat przekazywanych treści, sposobu prowadzenia zajęć oraz korzyści osobistych, tego, co najbardziej cenne, a co warto zmienić.

Osoby realizujące program dokonają oceny końcowej postępów uczestników programu, wypełniając ankietę dotyczącą zaangażowania każdego uczestnika programu.

Wyniki działań ewaluacyjnych zostaną opracowane w formie raportu z badań ewaluacyjnych.

VIII. Miejsce realizacji programu

Zajęcia w ramach programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie będą realizowane w budynku Starostwa Powiatowego w Jasle, ul. Rynek 18, 38-200 Jasło w godzinach popołudniowych (pokój, do którego prowadzi niezależne wejście do budynku) lub w budynku będącym w dyspozycji Powiatu Jasielskiego.

IX. Źródła finansowania programu

Środki na realizację i obsługę programu będą pochodzić z dotacji Wojewody Podkarpackiego.

Podsumowanie

Istotną rolę podczas prowadzenia programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych będzie odgrywała interdyscyplinarność oraz współpraca instytucji, specjalistów oraz realizatora programu z osobami prowadzącymi oddziaływanie.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Bogusław Kręcis